

ŁUKASZ MIKOŁAJ SOKOŁOWSKI

Nowa żywność a współczesne wyzwania żywnościowe – wybrane aspekty prawne

1. Wprowadzenie

Przedmiotem artykułu są regulacje dotyczące nowej żywności, w szczególności unijne rozporządzenie nr 2015/2283¹. Aktualność tej tematyki uzasadnia niedawna zmiana stanu prawnego, nowe regulacje obowiązują w zasadzie od 1 stycznia 2018 r. Celem rozważań jest próba odpowiedzi na pytanie, czy nowa żywność może pomóc sprostać współczesnym wyzwaniom żywnościowym. Spośród nich wyróżnić należy przede wszystkim zapewnienie bezpieczeństwa żywności oraz bezpieczeństwa żywnościowego. Rozważyć zatem trzeba, czy i w jakim stopniu przyjęte rozwiązania umożliwiają wprowadzanie alternatywnej żywności na rynek unijny, zapewniając jednocześnie wysoki poziom ochrony zdrowia i życia konsumenta.

Wybór takiej tematyki uzasadniają różne względy, głównie poznawcze, społeczno-gospodarcze i teoretyczne. Jeśli chodzi o względy poznawcze wskazać warto, że tematyka ta nie jest bliżej rozpoznana. Bardzo ważne są motywy społeczno-gospodarcze. Nowa żywność służyć może zapewnieniu bezpieczeństwa żywnościowego, rozumianego jako dostęp ludzi do odpowiedniej ilości żywności. Z drugiej strony nowe produkty żywnościowe mogą stanowić zagrożenie dla zdrowia i życia konsumentów, ponieważ brakuje doświadczeń związanych z ich bezpieczną konsumpcją. Jeżeli chodzi o względy teoretyczne, rozważania dotyczą podstawowych kategorii pojęciowych prawa żywnościowego i prawa rolnego.

¹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 2015/2283 z 25 listopada 2015 r. w sprawie nowej żywności, zmieniające rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1169/2011 oraz uchylające rozporządzenie (WE) nr 258/97 Parlamentu Europejskiego i Rady oraz rozporządzenie Komisji (WE) nr 1852/2001, Dz.Urz.UE.L. 2015, nr 327, s. 1, dalej: rozporządzenie nr 2015/2283.

2. Nowa żywność w świetle regulacji unijnych

Na definicję nowej żywności sformułowaną w rozporządzeniu nr 2015/2283² składają się dwa kryteria, które muszą być spełnione łącznie: historia bezpiecznego stosowania żywności oraz zastosowanie określonych procesów wytwórczych³. Pierwsze kryterium zakłada, by była to żywność i składniki żywności, których nie stosowano w znacznym stopniu w UE do spożycia przez ludzi przed 15 maja 1997 r., niezależnie od daty przystąpienia państw członkowskich do Unii. Składa się ono zatem z elementu czasowego i ilościowego⁴. Drugim zaś kryterium definicji nowej żywności jest przynależność do co najmniej jednej z aż dziesięciu prawnie wydzielonych kategorii⁵.

Prawodawca unijny przyjął, że zakres obecnie obowiązującego rozporządzenia nr 2015/2283 nie powinien być inny niż w dotychczasowym rozporządzeniu nr 258/97⁶, co znajduje odzwierciedlenie w definicji legalnej *novel food*. W związku z rozwojem nauki i technologii konieczne było skorygowanie, doprecyzowanie i uaktualnienie kategorii tego rodzaju żywności. Zakres przedmiotowy w zasadzie nie uległ zmianie, ponieważ żywność przynależąca do wyszczególnionych kategorii wpisywać się może w cztery kategorie określone w rozporządzeniu nr 258/97⁷. Nowa definicja jest jednak bardziej precyzyjna i w większym niż dotychczas stopniu uwzględnia postęp technologiczny⁸.

3. Zapewnienie bezpieczeństwa nowej żywności

Podstawowym celem prawa żywnościowego jest zapewnienie bezpieczeństwa żywności. W piśmiennictwie wskazuje się, że oznacza ono obowiązek spełnienia warunków i działań w celu zapewnienia zdrowia i życia człowieka⁹.

² Zob. art. 3 ust 2 lit a) rozporządzenia nr 2015/2283.

³ V. Amanor-Boadu, *Post-market surveillance model for potential human health effects of novel foods*, „Food Policy” 2004, nr 29, s. 611.

⁴ Por. B. van der Meulen, M. van der Velde, *European Food Law Handbook*, Wageningen 2009, s. 294 oraz A.H. Meyer, *Gen Food Novel Food. Recht neuartiger Lebensmittel*, Monachium 2002, s. 64.

⁵ Zob. art. 3 ust 2 lit. a) rozporządzenia nr 2015/2283.

⁶ Rozporządzenie (WE) nr 258/97 Parlamentu Europejskiego i Rady z 27 stycznia 1997 r. dotyczące nowej żywności i nowych składników żywności, Dz.Urz.UE.L. 1997, nr 43, s. 1 ze zm., dalej: rozporządzenie nr 258/97.

⁷ Por. art. 1 ust. 2 rozporządzenia nr 258/97.

⁸ Por. D. Stankiewicz, *Nowa żywność*, „Analizy BAS” 2014, nr 13, s. 7

⁹ Por. A. Szymecka-Wesołowska w: A. Szymecka-Wesołowska (red.), *Bezpieczeństwo żywności i żywienia. Komentarz*, Warszawa 2013, s. 82.

Znajduje to potwierdzenie w polskich regulacjach¹⁰, formułujących definicję legalną bezpieczeństwa żywności, przez które należy rozumieć ogół warunków, które muszą być spełnione, dotyczących w szczególności: stosowanych substancji dodatkowych, poziomów substancji zanieczyszczających, pozostałości pestycydów, warunków napromieniowania żywności, cech organoleptycznych, i działań, które muszą być podejmowane na wszystkich etapach produkcji lub obrotu żywnością w celu ochrony zdrowia i życia człowieka.

Podkreślić zarazem trzeba, że cel ten stanowi jedno z największych wyzwań, z którym mierzyć się musi nie tylko unijny prawodawca, ale też sektor rolno-spożywczy na całym świecie. Wpływ na bezpieczeństwo żywności może mieć bowiem postępujące uprzemysłowienie produkcji żywności, stosowanie nowych technologii, zmiany klimatyczne i środowiskowe, globalizacja oraz zmiany strukturalne w rolnictwie.

Jak wskazuje K. Leśkiewicz, współcześnie tworzy się terytorialne systemy bezpieczeństwa żywności, na które składają się instytucje prawa żywnościowego, normy i procedury¹¹. Również w odniesieniu do nowej żywności przewidziano w UE instrumenty mające zapewnić jej bezpieczeństwo. W pierwszej kolejności wskazać należy na system przedrynkowej kontroli bezpieczeństwa nowej żywności, który ma charakter prewencyjny¹². Mimo że w unijnym prawie żywnościowym funkcjonuje ogólna zasada, zgodnie z którą wszystko, co nie jest prawem zabronione, jest dozwolone, legislator coraz częściej stosuje tzw. zasadę zakazu. Zgodnie z nią do wprowadzenia określonej żywności konieczne jest uzyskanie zezwolenia, bez którego dystrybucja tych środków spożywczych jest niedozwolona¹³. Zasada ta znalazła zastosowanie także w odniesieniu do nowej żywności, która nie może być wprowadzana na rynek unijny wyłącznie na własną odpowiedzialność dystrybutora¹⁴, ale której bezpieczeństwo musi być sprawdzone. Warto podkreślić, że obowiązek przedrynkowej oceny bezpieczeństwa stanowił swoiste *novum* w regulacjach prawnożywnościowych¹⁵.

¹⁰ Zob. art. 3 ust 3 pkt 5 ustawy z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia, Dz.U. nr 171 poz. 1225, ze zm.

¹¹ Por. K. Leśkiewicz, *Bezpieczeństwo żywnościowe i bezpieczeństwo żywności – aspekty prawne*, „Przegląd Prawa Rolnego” 2012, nr 1, s. 180.

¹² M. Kraus, *Novel Food: Risikominimierung neuartiger Lebensmittel durch Zulassungsrestriktionen?*, Bayreuth 2001, s. 41.

¹³ R. Büscher, *Was sind „Novel Food“? Zum Anwendungsbereich der „Novel Food“-Verordnung*, w: R. Streinz, „Novel Food”, Bayreuth 1995, s. 21 oraz T.M. Spranger, *WTO-rechtliche Probleme der Genehmigungspflicht für neuartige Lebensmittel im Hinblick auf das SPS-Übereinkommen*, „ZLR - Zeitschrift für das gesamte Lebensmittelrecht” 2000, nr 1, s. 111.

¹⁴ Por. R. Streinz, *Anwendbarkeit der Novel Food-Verordnung und Definition von Novel Food*, „ZLR - Zeitschrift für das gesamte Lebensmittelrecht” 1998, nr 1, s. 2.

¹⁵ Por. M. Bockisch, *Forschung und Entwicklung im Rahmen des Novel Food Verfahrens*, „ZLR - Zeitschrift für das gesamte Lebensmittelrecht” 2003, nr 4, s. 391.

System oceny bezpieczeństwa nowej żywności znajduje oparcie w tzw. procedurze aplikacyjnej, w ramach której podmiot zamierzający wprowadzić nową żywność na rynek unijny zobowiązany jest uzyskać zezwolenie. Należy zaznaczyć, że to właśnie podmiot działający na rynku spożywczym dokonuje pierwszej oceny ryzyka¹⁶. To na wprowadzającym żywność do obrotu spoczywa obowiązek dostarczenia we wniosku kierowanym do Komisji dowodu bezpieczeństwa żywności¹⁷. Komisja, jeżeli uzna to za konieczne, może zwrócić się do EFSA¹⁸ o wydanie opinii na temat wpływu środka spożywczego na zdrowie ludzi¹⁹. Realizacja tego uprawnienia pozwala na powtórny ocenę ryzyka, przeprowadzaną tym razem przez EFSA, czyli podmiot stanowiący zaplecze naukowe dla instytucji zarządzających ryzykiem²⁰. W oparciu o ocenę ryzyka, przeprowadzoną przez wnioskodawcę lub w stosownych przypadkach przez EFSA, Komisja wydaje decyzję zezwalającą na wprowadzanie nowej żywności na rynek unijny.

Rozporządzenie nr 2015/2283 przewiduje także uproszczony proces analizy ryzyka w odniesieniu do tradycyjnej żywności z państw trzecich. Opiera się ona na wykazaniu historii bezpiecznego stosowania tej żywności w państwie pochodzenia. Wnioskodawca na etapie przygotowywania zgłoszenia dokonuje nie tylko specyfikacji produktu, ale też swoistego porównania cech jakościowych środka spożywczego, wskazując proponowane warunki wykorzystywania go w UE. O historii bezpiecznego stosowania żywności w państwie trzecim zaświadczyć mogą wyłącznie dane dotyczące składu oraz udokumentowane doświadczenia związane z ciągłym stosowaniem tej żywności przez co najmniej dwadzieścia pięć lat w zwyczajowej diecie przez znaczącą liczbę osób w co najmniej jednym państwie trzecim. Wykazanie historii bezpiecznego stosowania żywności świadczyć ma o jej ogólnym bezpieczeństwie. Nie ma bowiem pewności, że żywność, która uważana jest za bezpieczną i tradycyjną w innych częściach świata, będzie nieszkodliwa dla ludności UE²¹. Zatem ocena ryzyka

¹⁶ Por. N. Zbinden, *Die Zulassung von Novel Food nach Gemeinschaftsrecht und schweizerischem Recht*, Bazylea 2009, s. 11-12.

¹⁷ Por. E. Rehbinder, *Das Konzept des anlagen- und produktbezogenen EG-Gentechnikrechts – die Freisetzungsrichtlinie und die Novel Foods-Verordnung*, „ZUR - Zeitschrift für Umweltrecht” 1999, nr 1, s. 10 i n.

¹⁸ European Food Safety Authority.

¹⁹ Zob. art. 10 ust. 3 rozporządzenia nr 2015/2283.

²⁰ A. Szymecka, *Prawne aspekty działania systemów bezpieczeństwa żywności w Unii Europejskiej oraz Stanach Zjednoczonych ze szczególnym uwzględnieniem organizmów genetycznie modyfikowanych*, w: S. Kowalczyk (red.), *Bezpieczeństwo żywności w erze globalizacji*, Warszawa 2009, s. 170.

²¹ Por. wyrok TSUE z 15 stycznia 2009 r. w sprawie C-383/07 – M-K Europa GmbH & Co. KG przeciwko Stadt Regensburg, przy udziale: Landesrechtsanwaltschaft Bayern, ECLI:EU:C:2009:8.

odbywać się będzie głównie w oparciu o analizę doświadczeń konsumpcji w państwach trzecich.

Wniosek wraz z załączonymi dowodami na bezpieczeństwo tradycyjnej żywności z państw trzecich poddany zostaje ocenie przez Komisję, EFSA oraz państwa członkowskie. Brak przeciwwskazań ze strony EFSA oraz któregokolwiek z państw członkowskich równoznaczny jest z pozytywną oceną bezpieczeństwa żywności. Natomiast zgłoszenie należycie uzasadnionych zastrzeżeń dotyczących bezpieczeństwa danej tradycyjnej żywności wiąże się z koniecznością dodatkowej oceny²². W pierwszej kolejności przeprowadza ją wnioskodawca. Sporządzona przez niego aplikacja zostaje ponownie poddana ocenie EFSA, w której bierze się pod uwagę ewentualne ryzyko dla zdrowia konsumenta w UE²³. Opinia EFSA stanowi podstawę dla decyzji zezwalających na wprowadzanie środków spożywczych do obrotu na obszarze Unii.

Przedrynkowa ocena bezpieczeństwa nowej żywności jest swoistym procesem analizy ryzyka. Dokonywana jest ona na kilku poziomach, jednak w każdym przypadku wstępnej oceny dokonuje wnioskodawca. To na nim spoczywa ciężar wykazania bezpieczeństwa opartego na dowodach naukowych. Obowiązek ten musi być realizowany w sposób niezależny, obiektywny i przejrzysty²⁴. Podkreślić trzeba, że nawet uproszczone procedury oceny bezpieczeństwa posiadają swoisty wentyl bezpieczeństwa. Zastrzeżenia podniesione przez państwa członkowskie, Komisję czy EFSA nakazują weryfikację przedłożonych dowodów i powtórna, autonomiczną ocenę ryzyka, dokonaną przez EFSA²⁵, który pełni rolę niezależnego naukowego punktu odniesienia²⁶.

Zapewnieniu bezpieczeństwa nowej żywności służyć ma również nadzór nad produktami wprowadzonymi już na rynek unijny. Należy zgodzić się z opinią M. Korzyckiej, że nauka nie jest stanem statycznym i ulega ciągłym zmianom, a regulacja oparta na podstawach naukowych uwzględnia jedynie dany poziom wiedzy²⁷. Dlatego też zwraca się uwagę na konieczność monitorowania rynku po wprowadzeniu nowej żywności do obrotu (*Post Launch Monitoring*)²⁸. Nadzór i ocenę potencjalnych oddziaływań na zdrowie człowieka należy rozumieć jako

²² Zob. art. 15 ust. 2 rozporządzenia nr 2015/2283.

²³ Zob. art. 17 ust. 2 rozporządzenia nr 2015/2283.

²⁴ Zgodnie z art. 6 ust. 2 rozporządzenia nr 178/2002.

²⁵ O kompetencjach EFSA w zakresie przygotowywania opinii por. M. Korzycka-Iwanow, *Prawo żywnościowe. Zarys prawa polskiego i wspólnotowego*, Warszawa 2007, s. 149 i n. oraz A. Szymecka, op.cit., s. 170.

²⁶ Por. P. Wojciechowski, *Wspólnotowy model urzędowej kontroli żywności*, Warszawa 2008, s. 262.

²⁷ Por. M. Korzycka-Iwanow, op.cit., s. 141.

²⁸ R. Schumann, A. Pötting, *Sicherheitsaspekte neuartiger Lebensmittel*, „Bundesgesundheitsblatt - Gesundheitsforschung - Gesundheitsschutz” 2010, nr 6, s. 579.

systematyczne zbieranie, uporządkowaną konsolidację, wnikliwą analizę i ocenę danych istotnych dla skutków zdrowotnych związanych z nową żywnością po jej wprowadzeniu na rynek, a następnie upowszechnianie wyników²⁹. Jest to swoisty przejaw zasady ostrożności³⁰.

Komisji przysługuje uprawnienie do wprowadzenia wymogów dotyczących monitorowania stosowania dozwolonej nowej żywności po jej wprowadzeniu do obrotu. Wydane zezwolenie może dodatkowo uwzględniać wymogi dotyczące monitorowania po wprowadzeniu jej na rynek. Mogą one zostać przyjęte przez Komisję ze względów bezpieczeństwa żywności w oparciu o opinię EFSA³¹.

Rozporządzenie nr 2015/2283 precyzuje ogólne obowiązki podmiotów działających na rynku spożywczym, nie tylko wnioskodawcy³². Wprowadzanie na rynek nowej żywności implikuje konieczność niezwłocznego przekazywania do Komisji informacji posiadanych przez podmiot działający na rynku spożywczym, a dotyczących nowych danych naukowych lub technicznych, które mogą mieć wpływ na ocenę bezpieczeństwa stosowania nowej żywności, a także zakazów lub ograniczeń nałożonych przez państwo trzecie, w którym nowa żywność została wprowadzona na rynek³³. Należy wskazać, że obowiązek monitorowania rozciąga się na obrót nową żywnością w państwach trzecich, co ma szczególne znaczenie dla tradycyjnie spożywanych tam produktów³⁴.

W piśmiennictwie słusznie zauważa się, że cel prawa żywnościowego jakim jest zapewnienie bezpieczeństwa żywności związany z zagwarantowaniem ochrony zdrowia i życia ma charakter podstawowy i pierwszorzędny³⁵. Natomiast osiągnięcie pozostałych celów prawa żywnościowego, w tym w szczególności zapewnienie bezpieczeństwa żywnościowego czy swobodnego przepływu żywności ma charakter warunkowy³⁶ i dotyczy jedynie produktów bezpiecznych.

²⁹ V. Amanor-Boadu, *Post-market surveillance model for potential human health effects of novel foods*, „Food Policy” 2004, nr 29, s. 613.

³⁰ Zob. art. 7 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 178/2002 z 28 stycznia 2002 r. ustanawiające ogólne zasady i wymagania prawa żywnościowego, powołujące Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności oraz ustanawiające procedury w zakresie bezpieczeństwa żywności, Dz.Urz.UE.L. 2002, nr 31, s.1 ze zm., dalej: rozporządzenie nr 178/2002.

³¹ Zob. art. 24 rozporządzenia nr 2015/2283.

³² Art. 25 rozporządzenia nr 2015/2283 wskazuje, że obowiązki informacyjne ciążyą na każdym podmiocie działającym na rynku spożywczym, wprowadzającym na rynek nową żywność.

³³ Zob. art. 25 rozporządzenia nr 2015/2283.

³⁴ Por. M. Delewski, M. Grube, J. Karsten, *Novel-Food-Verordnung. Fragen & Antworten*, Hamburg 2016, s. 84.

³⁵ P. Wojciechowski, *Cele prawa żywnościowego*, „Studia Iuridica Agraria” 2014, t. 12., s. 52.

³⁶ Por. P. Wojciechowski, w: M. Korzycka, P. Wojciechowski, *System prawa żywnościowego*, Warszawa 2017, s. 135.

Ogólny zakaz wprowadzania żywności niebezpiecznej³⁷, jak i ustanowienie szczególnych instrumentów prawnych zapewniających bezpieczeństwo nowej żywności służyć ma zatem realizacji tego najistotniejszego celu i jednocześnie wyzwania współczesności.

4. Nowa żywność a zapewnienie bezpieczeństwa żywnościowego

W piśmiennictwie rozróżnia się pojęcia bezpieczeństwa żywności i bezpieczeństwa żywnościowego, zwracając uwagę na to, że pierwsze zakłada przysługujące każdemu prawo do żywności bezpiecznej, drugie, że każdy ma prawo do żywności³⁸. Stwierdzić jednak należy, że prawo do żywności jest immanentnie związane z prawem do żywności bezpiecznej. Realizacja bowiem pierwszego ze wskazanych praw determinuje konieczność zapewnienia bezpieczeństwa środków spożywczych dla zdrowia i życia konsumentów, a zatem rodzi konieczność uczynienia zadość prawu do żywności bezpiecznej. Z drugiej strony ochrona zdrowia i życia człowieka przed zagrożeniami powodowanymi przez żywność może mieć miejsce dopiero po zapewnieniu dostaw środków spożywczych. Między wprowadzaniem nowej żywności do obrotu a zapewnieniem jej bezpieczeństwa istnieje więc swoiste sprzężenie zwrotne. Wprowadzanie żywności na rynek unijny wiąże się z koniecznością spełnienia wymogów, jakie stawia prawo żywnościowe a najważniejszym i podstawowym jest zapewnienie jej bezpieczeństwa.

Jednym z największych wyzwań współczesności jest zapewnienie długotrwałego bezpieczeństwa żywnościowego³⁹ oraz przyczynienie się do zaspokojenia zwiększającego się zapotrzebowania na żywność.⁴⁰ Mając na względzie wzrost globalnego popytu na żywność w przyszłości, UE powinna być w stanie przyczynić się do jego zaspokojenia⁴¹. FAO szacuje, że wyżywienie dziewięciu miliardów ludzi, mających stanowić światową populację w 2050 r., możliwe jest jedynie przy zwiększeniu produkcji żywności o 70%⁴². Prawie 80% gruntów rolnych na świecie

³⁷ Zob. art. 14 rozporządzenia nr 178/2002.

³⁸ Por. K. Leśkiewicz, op.cit., s. 181.

³⁹ Por. R. Budzinowski, *Współczesne wyzwania związane z żywnością i ich rola w kształtowaniu polityki rolnej i prawa rolnego*, „Przegląd Prawa Rolnego”, 2015, nr 2, s.17.

⁴⁰ Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów WPR do 2020 r.: sprostać wyzwaniom przyszłości związanym z żywnością, zasobami naturalnymi oraz aspektami terytorialnymi, COM(2010) 672, s. 2.

⁴¹ Ibidem, s. 5.

⁴² <http://www.fao.org/livestock-environment/en/>, [dostęp: 20.04.2018].

jest już wykorzystywanych do hodowli zwierząt gospodarskich⁴³, a przewiduje się, że globalna konsumpcja mięsa do 2050 r. wzrośnie o 26%⁴⁴. Aby sprostać zapotrzebowaniu określoneemu na 2050 r. światowa produkcja ryb musiałaby wzrosnąć o 50% w porównaniu do poziomu z 2006 r.⁴⁵ W tym kontekście nowa żywność może być postrzegana jako alternatywa dla żywności konwencjonalnej. Warto zaznaczyć, że wprowadzanie na rynek unijny bezpiecznej nowej żywności przyczynić się może również do realizacji celu 2.: „Wylimitować głód, osiągnąć bezpieczeństwo żywnościowe i lepsze odżywianie oraz promować zrównoważone rolnictwo” rezolucji przyjętej przez Zgromadzenie Ogólne ONZ w dniu 25 września 2015 r.⁴⁶ Zakłada on m.in. wylimitowanie do 2030 r. głodu i wszystkich form niedożywienia, zapewnienie wszystkim ludziom dostępu do bezpiecznej i pożywnej żywności w wystarczającej ilości.

Nowa żywność może być zarówno wynikiem stosowania nowych sposobów produkcji lub przetwarzania, jak i niespożywaną dotychczas w UE żywnością z państw trzecich. Z pewnością nieznaną i niespożywaną dotąd żywność może pomóc w zapewnieniu bezpieczeństwa żywnościowego. Szczególną szansę w tym zakresie upatrywać można w tradycyjnej żywności z państw trzecich, np. owadach czy egzotycznych roślinach, których obrót i wprowadzanie na rynek unijny ułatwiają nowe rozwiązania prawne w UE. Wykorzystywanie tego rodzaju innowacji w sektorze rolno-spożywczym może mieć także pozytywne skutki ekonomiczne dla przedsiębiorców, m.in. obniżyć koszty uprawy, hodowli, produkcji czy przetwarzania, uniezależnić produkcję od warunków klimatycznych czy atmosferycznych. Może również zminimalizować negatywną ingerencję człowieka w środowisko np. poprzez stosowanie czystej technologii czy ograniczenie produkcji odpadów.

5. Podsumowanie

Nowa żywność jest szczególną szansą na urzeczywistnienie prawa do żywności. Może ona służyć zapewnieniu stałych dostaw żywności, uniezależnieniu

⁴³ *Insect Protein – Feed for the Future*, s. 7, http://www.proteinsect.eu/fileadmin/user_upload/press/proteinsect-whitepaper-2016.pdf, [dostęp: 20.04.2018].

⁴⁴ The Parliamentary Office of Science and Technology, *Novel Food Production*, POSTNOTE 2015, nr 499, s. 3.

⁴⁵ T. Laaninen, *Insects – soon to be a regulated food?*, EPRS | European Parliamentary Research Service, Members' Research Service PE 583.830, [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2016/583830/EPRS_ATA\(2016\)583830_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2016/583830/EPRS_ATA(2016)583830_EN.pdf), s. 1 [dostęp: 20.04.2018].

⁴⁶ Rezolucja przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne ONZ w dniu 25 września 2015 r. *Przekształcamy nasz świat: Agenda na rzecz zrównoważonego rozwoju 2030*, s. 17 i n.

wytwarzania od warunków klimatycznych i obniżeniu kosztów jej produkcji. Jako możliwa odpowiedź na nowe wyzwania stawiane rolnictwu i sektorowi spożywczemu wpisuje się w założenia polityki unijnej, w szczególności nowej WPR. Nie sposób jednak twierdzić, że będzie służyła urzeczywistnianiu prawa do żywności, jeśli jej bezpieczeństwo nie będzie potwierdzone. Z tego powodu przedmiotem regulacji dotyczących wprowadzania nowej żywności do obrotu jest przede wszystkim zapewnienie jej bezpieczeństwa.

Regulacje te chronią zdrowie i życie ludzi w stopniu wystarczającym. Na bezpieczeństwo tego rodzaju środków spożywczych wpływa nie tylko odpowiednie instrumentarium prawne, ale również jego stosowanie. Podkreślić należy, że nie odnotowano dotąd w UE żadnego zagrożenia związanego z konsumpcją nowej żywności wprowadzonej na rynek unijny zgodnie z przyjętymi rozwiązaniami. O skuteczności przepisów prawa żywnościowego w zakresie ochrony zdrowia i życia człowieka najlepiej świadczy brak negatywnych doświadczeń w zakresie konsumpcji żywności.

Przyjęte w UE instrumentarium prawne w zakresie wprowadzania nowej żywności do obrotu w UE ze względu na konieczność zapewnienia wysokiego poziomu ochrony zdrowia i życia ludzi jest bardzo restrykcyjne i nakłada na przedsiębiorców branży spożywczej liczne obowiązki. Jednak może ono służyć zapewnieniu bezpieczeństwa żywnościowego, w szczególności w zakresie, w jakim prawodawca przewiduje uproszczone procedury dla wprowadzania na rynek tradycyjnej żywności z państw trzecich. Skuteczność przyjętych rozwiązań zależy będzie od jednolitego w całej UE stosowania prawa.

NOVEL FOODS AND CONTEMPORARY FOOD CHALLENGES – SELECTED LEGAL ASPECTS

Summary

The subject of the discussion is the regulation of novel foods, in particular EU Regulation No. 2015/2283, while the aim of the article is to answer the question whether novel foods can help to meet modern food challenges, and in particular to ensure food safety and food security. The solutions adopted in the Regulation enable alternative food to be placed on the EU market, ensuring at the same time a high level of protection of consumers' health and life. Novel foods are therefore an opportunity to make the right to food a reality, but only if it does not pose a risk to human health and life. Hence, the regulation of the placing of novel foods on the market focuses in particular on ensuring their safety.

**I NUOVI ALIMENTI
E LE SFIDE ALIMENTARI CONTEMPORANEE
– ASPETTI GIURIDICI SCELTI**

Riassunto

L'oggetto delle considerazioni sono le regolazioni riguardanti i nuovi alimenti, in particolare il regolamento (UE) 2015/2283. L'articolo si propone di rispondere alla domanda se i nuovi alimenti possano far fronte alle sfide alimentari contemporanee, soprattutto garantire la sicurezza alimentare e la sicurezza degli alimenti. Le soluzioni adottate permettono di immettere sul mercato dell'UE alimenti alternativi, garantendo pur sempre un elevato livello di tutela della salute e della vita dei consumatori. I nuovi alimenti sono un'opportunità per garantire il diritto al cibo, ma solo a condizione di non diventare un rischio per la salute e la vita umana. Per questo motivo le regolazioni concernenti la commercializzazione dei nuovi alimenti ne garantiscono soprattutto la sicurezza.